

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Латинська мова

Освітня програма Середня освіта (українська мова і література)

Спеціальність 014 Середня освіта

Спеціалізація 014.01 Середня освіта (українська мова і література)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Латинська мова
Рівень вищої освіти	Перший бакалаврський
Викладач	К.ф.н. Русакова Ольга Валеріївна
Контактні телефони викладачів	096 56 61 911 – Русакова О. В.
Е-mail викладача	olga.rusakova@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Денна / заочна форма, дистанційне навчання
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС – 6, 180 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=94&id_cou=781
Консультації	Консультації до самостійної роботи студентів проводяться на практичних заняттях (тривалість – нефіксована, залежить від потреб студента), у онлайн режимі (за попередньою домовленістю), консультація до іспиту – 1 год .
2. Анотація до курсу	
<p>Курс латинської мови передбачає оволодіння уміннями і навичками читання, письма, граматичного аналізу і перекладу латинських текстів, формування уявлень і знань про структуру латинської мови та її лексичний склад, місце латинської мови серед інших європейських мов. Вивчення латинської мови розширює лінгвістичний світогляд студентів і надає можливість ознайомитись з історією та культурою античного світу.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Вироблення навичок читання та перекладу зі словником адаптованих та оригінальних текстів античних авторів; культури філологічного аналізу; засвоєння міжнародної лінгвістичної термінології; опанування крилатих висловів зі знанням їх першоджерел; вироблення навичок розуміти та пояснювати мовні явища, усвідомлювати механізми, що ведуть до збагачення словникового складу мови; ознайомлення з історією та культурою античного світу; з'ясування місця латинської мови в історії світової культури; підготовка майбутніх філологів на основі знання латинської мови до поглибленого вивчення курсів античної і середньовічної літератури, мовознавства, історичної граматики індоєвропейських мов.</p>	
4. Компетентності	
<p>Під час практичних занять та самостійної роботи студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях; – здатність планувати свій час, працювати самостійно; – здатність працювати в колективі, мотивувати на досягнення мети, приймати раціональні рішення, створювати психологічно позитивний клімат, діяти на базі етичних принципів, готовність брати ініціативу на себе; - здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності; – здатність до побудови та реалізації власної траєкторії навчання упродовж життя (навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до вчителя; 	

- здатність використовувати знання про мову як особливу знакову систему у професійній діяльності, її природу, функції, рівні;
- здатність вільно оперувати фаховими термінами для виконання професійних завдань;
- здатність до реалізації виховної функції під час навчання;
- володіння основними мовознавчими і літературознавчими поняттями, здатність застосовувати їх у процесі аналізу та інтерпретації текстів різних стилів;
- здатність зберігати і примножувати мистецько-культурні цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної сфери;
- здатність кваліфіковано аналізувати навчальні матеріали й добирати посібники й підручники, які найбільше відповідають цілям і умовам навчання;
- здатність розвивати когнітивні, психомоторні, поведінкові механізми – пам'ять, увагу, критичне ставлення, почуття відповідальності та ін.

5. Результати навчання

Результати навчання для дисципліни:

- уміння на основі вивчених фонетичних та орфоепічних правил читати латиномовні тексти різних періодів розвитку латинської мови;
- уміння фонетично правильно відтворювати засвоєні напам'ять фрагменти оригінальних віршованих і прозових латинських текстів, основні християнські молитви, прислів'я і приказки;
- здатність використовувати у фаховій комунікації лінгвістичні та літературознавчі терміни латинського походження; розуміти міжнародну наукову термінологію, створену на ґрунті греко-латинських елементів, шляхи проникнення латинських лексем у сучасні європейські мови; ситуативно правильно вживати стійкі латинські словосполучення публіцистичного і наукового стилю;
- здатність відтворювати парадигми самостійних частин мови, визначати граматичні значення форм, функціональну семантику іменних та дієслівних форм, застосовувати теоретичні знання для аналізу та інтерпретації латиномовних писемних джерел, виявляти в латинських текстах синтаксичні конструкції; аналізувати мовний матеріал з точки зору словотворчих характеристик лексичних одиниць; порівнювати граматичні явища латинської та іноземної мови, яку вивчає студент;
- здатність працювати з лексикографічними перекладними джерелами; відповідно до стилістичних і граматичних норм української мови перекладати синтаксичні конструкції, відтворювати темпоральну семантику дієслівних форм, синтаксичні функції латинських відмінків; знаходити відповідники латинських афоризмів у сучасних європейських мовах;
- здатність розуміти та пояснювати мовні явища, усвідомлювати механізми, що ведуть до збагачення словникового складу сучасних європейських мов.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	-
практичні	60 год.
самостійна робота	120 год.

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
1	014 Середня освіта (українська мова і література)	1	нормативний

Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p><i>Тема 1.</i> Розвиток латинської мови.</p> <p>Походження латинської мови. Періодизація розвитку латинської мови в античну епоху. Народно-розмовний варіант латинської мови як основа романських мов. Латинська літературна мова після падіння Західної Римської імперії та її роль в історії європейської і світової культури. Латино-грецькі корені в утворенні лінгвістичної та літературознавчої термінології. Латинська мова як мова джерел літературних, історичних, юридичних і філософських.</p>	Практичне заняття; самостійна робота	№ 1-7	<p>Історія латинської мови, роль латинської мови у формуванні наукової термінології</p> <p>2;</p> <p>4</p>	<p>Підсумкова оцінка – 100 балів</p> <p>5 балів</p>	тиждень
<p><i>Тема 2.</i> Графіка і фонетика. Латинський алфавіт і його походження. Фонема та літери латинської мови. Система вокалізму. Довгота й короткість голосних. Дифтонги та диграфи. Система консонантизму. Вимова сполучень ch, gh, ph, th, qu, su, ngu. Правила розподілу на склади; група muta cum liquida. Довгота та короткість складу. Музичний характер наголосу у класичній латині. Місце наголосу у слові та його залежність від кількості передостаннього складу.</p>	Практичне заняття; самостійна робота	№ 2, 6	<p>Вивчити алфавіт та слова до нього, вправи у читанні; визначити тип складів; виконати вправи</p> <p>4;</p> <p>8</p>	5 балів	тиждень
<p><i>Тема 3.</i> Іменник. Загальноіндоевропейські граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок. Співвідношення граматичних будов латинської, західноєвропейської і слов'янських мов. Загальна</p>	Практичне заняття; самостійна робота	№ 2, 6	<p>Вправи і завдання з підручника; лексичний мінімум, крилаті вислови</p>	5 балів	тиждень

<p>характеристика системи латинського відмінювання. П'ять відмін іменників, що визначаються за закінченням Gen.sg. Форма запису іменників у словнику.</p> <p>I відміна. Історична основа іменників на -a. Рід. Винятки з правил про рід. Зразок відмінювання.</p> <p>II відміна. Історична основа іменників на -o/e. Рід. Винятки з правил про рід. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Форми Voc.sg. у іменників чоловічого роду на -us. Зразки відмінювання.</p>			<p>4; 10</p>		
<p><i>Тема 4.</i> Прикметник і прислівник.</p> <p>Прикметники I і II відмін та їх історичні основи на -a, -o/e. Прислівник. Морфологічні типи прислівників: самостійні та похідні. Способи утворення прислівників від прикметників: суфіксальний та адвербіалізація відмінкових форм прикметників, іменників і займенників.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови</p> <p>4; 6</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>
<p><i>Тема 5.</i> Дієслово. Загальноіндоєвропейські граматичні категорії дієслова: особа, число, час, спосіб, стан. Особові й неособові дієслівні форми. Системи інфекта та перфекта; їх відношення до виду. Три основи латинського дієслова та основні словникові форми. Розподіл дієслів на чотири дієвідмини в залежності від закінчень основ інфекта.</p> <p>Теперішній час дійсного способу активного і пасивного стану</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови</p> <p>4; 10</p>	<p>10 балів</p>	<p>тиждень</p>

<p>Нерегулярне дієслово <i>esse</i>. Спільні риси дієслова <i>бути</i> в індоєвропейських мовах. Наказовий спосіб.</p> <p><i>Тема 6.</i> Іменник III відміни. Історичні основи іменників на приголосний та на -і. Розподіл за історичною основою на три типи: приголосний, голосний і мішаний. Фонетичні зміни основи в Nom.sg. Іменники приголосного, голосного й мішаного типу. Зразки відмінювання. Рід іменників III відміни. Винятки з правил про рід.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; лексичний мінімум, крилаті вислови</p> <p>4; 10</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>
<p><i>Тема 7.</i> Займенник. Особливості займенникового відмінювання. Присвійні займенники та їх відмінювання. Вживання зворотного займенника. Особові займенники I та II осіб. Зразок відмінювання. Особливості вживання Nom.sg. особових займенників. Суплетивність відмінкових форм займенника I особи однини як явище, властиве індоєвропейським мовам. Постпозитивне вживання прийменника <i>cum</i> з особовими займенниками. Зворотний займенник III особи та його відмінювання, збіг форм однини та множини.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови</p> <p>2; 8</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>
<p><i>Тема 8.</i> Дієслово. Минулий та майбутній час недоконаного виду активного й пасивного станів. Способи утворення, переклад.</p> <p><i>Тема 9.</i> Іменник IV- V відмін. Іменники IV відміни. Історична основа на -u. Рід.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум 4; 12</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>

<p>Винятки з правил про рід. Зразки відмінювання. Особливості відмінювання деяких іменників (domus). Іменники V відміни. Історична основа на -e. Рід. Винятки з правил про рід. Зразки відмінювання. Непродуктивність V відміни. Порівняльний аналіз п'яти відмін. Прийменник. Прийменники, що вживаються з іменниками в Abl, Acc. Постпозитивне вживання прийменників causa і gratia з Gen.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови 2; 6</p>	<p>5 балів</p>	
<p>Тема 10. Прикметник. Прислівник Прикметники III відміни з давньою основою на голосний -i (рідко на приголосний). Їх розподіл на прикметники трьох, двох та одного закінчень. Зразки відмінювання. Синтетичний та аналітичний способи утворення ступенів порівняння. Суплетивні ступені порівняння найбільш уживаних прикметників у давніх та сучасних мовах і причини цього явища. Зразки відмінювання прикметників вищого та найвищого ступенів. Синтаксис відмінків при вищому та найвищому ступенях. Ступені порівняння прислівників. Суплетивні ступені порівняння найбільш уживаних прислівників у давніх та сучасних мовах.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови 4; 6</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>
<p>Тема 11. Дієслово. Часи системи перфекта. Вживання Plusquamperfectum, Futurum II у реченнях і способи їх перекладу. Синтетичний спосіб утворення особових</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум,</p>	<p>10 балів</p>	<p>тиждень</p>

<p>форм часів системи перфекта активного стану. Особові закінчення Perfectum indicativi activi. Типи утворення основ перфекта. Зразки відмінювання та способи перекладу. Система дієприкметників. Дієприкметник теперішнього часу активного стану: утворення, способи перекладу.</p>			<p>крилаті вислови 8; 12</p>		
<p><i>Тема 12.</i> Числівник. Семантико-морфологічні групи числівників: кількісні, порядкові. Утворення числівників. Відмінювання числівників. Римські цифри. Система позначення років, місяців, днів, часу доби. Історія римського календаря.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови 4; 8</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>
<p><i>Тема 13.</i> Займенник. Вказівні займенники та їх відмінювання. Особливості займенникового відмінювання. Вживання вказівних займенників у ролі особових займенників III особи. Питальні, неозначені, заперечні займенники. Неозначені частки у складі займенників. Способи утворення неозначених займенників.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови 2; 4</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>
<p><i>Тема 14.</i> Дієслово. Дієприкметник минулого часу пасивного стану: утворення, способи перекладу. Система інфінітивів. Утворення, вживання, відносне часове значення, способи перекладу.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови 4; 6</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>
<p><i>Тема 15.</i> Синтаксис простого поширеного речення Головні та другорядні члени речення. Порядок слів. Активна і пасивна</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>Вправи і завдання з підручника; переклад</p>	<p>5 балів</p>	<p>тиждень</p>

<p>конструкції та їх взаємоперехід. Accusativus duplex. Nominativus duplex.</p> <p><i>Тема 16.</i> Часові значення інфінітивів у зворотах Accusativus cum infinitivo: вживання, синтаксичні функції, способи перекладу. Nominativus cum infinitivo: вживання, синтаксичні функції, способи перекладу. Взаємоперехід зворотів. Вживання займенників у зворотах. Синтаксичний зворот Ablativus absolutus, його значення, вживання, способи перекладу. Відносно-часове значення латинських дієприкметників теперішнього і минулого часів. Вживання кон'юнктива у підрядних реченнях. Узгодження часів і типи підрядних речень, у яких воно вживається.</p> <p><i>Тема 17.</i> Основи латинського віршування. Уявлення про просодію та метрику. Кількісна основа латинської метрики. Мора, стопа, цезура, елізія, ікт. Види стоп. Деякі віршові розміри: гекзаметр, пентаметр, елегійний дистих, одинадцятискладник. Читання латинських прозаїчних і поетичних текстів.</p>	<p>Практичне заняття; самостійна робота</p>	<p>№ 2, 6</p>	<p>тексту; лексичний мінімум 2; 2</p> <p>Вправи і завдання з підручника; переклад тексту; лексичний мінімум, крилаті вислови 2; 2</p> <p>Читання фрагментів віршових творів. Вивчити напам'ять вірш „Ad Melpomenen”</p> <p>4; 6</p>	<p>10 балів</p> <p>5 балів</p>	<p>тиждень</p> <p>тиждень</p>

7. Система оцінювання курсу				
Загальна система оцінювання курсу	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	
	70 – 79	C		
	60 – 69	D	задовільно	
	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
	Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Загальні 100 балів включають: 50 балів за практичні заняття та самостійну роботу, 50 балів за іспит. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.			
Вимоги до письмової роботи	Упродовж курсу студент виконує декілька контрольних робіт, які спрямовані на перевірку рівня практичних умінь і навичок студента.			
Практичні заняття	Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку практичної підготовки студента до заняття. Поточний контроль проводиться за допомогою таких засобів: перевірка навичок читання (включно з акцентуацією); виконання лексико-граматичних вправ; тестування; переклад адаптованих латинських текстів; переклад речень латинською мовою; граматичний аналіз частин мови; перевірка знань лексичного мінімуму, латинських афоризмів і крилатих висловів. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 4-бальній шкалі: «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»).			
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання практичних завдань, контрольних робіт та самостійної роботи (50%)			
8. Політика курсу				
Курс передбачає різні форми та методи аудиторної та самостійної навчальної роботи. Неприпустимі плагіат та списування. Пропуски практичних занять відпрацьовуються шляхом індивідуальної бесіди з викладачем після опрацювання теоретичних положень теми та обов'язкового виконання вправ з посібника. Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він складає тести (Тести 1, Тести 2) успішне складання тестів дозволяє студенту бути допущеним до складання екзамену. Від студентів				

очікуються активність та комунікабельність, здатність до креативу та самостійної пошукової діяльності.

9. Рекомендована література

1. Бучко Г. Є., Галаса О. І. Латинська мова: посібник для гуманіт. спец. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013, 160 с.
2. Дяків О. Ю. Латинська мова (тексти й завдання) / О.Ю.Дяків, М.Й.Петришин. – Івано-Франківськ: НАІР, 2012. – 180 с.
3. Латинсько-український словник + англійські, німецькі, французькі, іспанські відповідники. – К.: Індоевропа, 1993. – 320 с.
4. Литвинов В. Д. Латинська мова [підручник для внз] / В. Д. Литвинов, Л. П. Скорина. – К., 1989. – 247 с.
5. Литвинов В.Д. 500 крилатих висловів. Тексти. Латинсько-український, українсько-латинський словник / В. Д. Литвинов, Л.П.Скорина. – К.: Індоевропа, 1993. – 320 с.
6. Оленич Р. М. Латинська мова [підручник для внз] / Р. М. Оленич; вид. друге, випр. – Львів, 2001. – 352 с.
7. Ревак Н. Г. Латинська мова (для неспеціальних факультетів) / Н. Г. Ревак, В. Т. Сулим; 3-тє вид., випр. і доп. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 440 с.

Викладач Русакова О. В.